

УДК 929 Шолом-Алейхем: 82 (477.41)

Ніна Захарчук (м. Переяслав-Хмельницький)

ЮВІЛЕЙ ШОЛОМ-АЛЕЙХЕМА У ПЕРЕЯСЛАВІ (До 150-річчя від дня народження)

Висвітлюється відзначення 150-літнього ювілею класика світової літератури, єврейського письменника Шолом-Алейхема на його батьківщині, у м. Переяславі-Хмельницькому на Київщині.

Ключові слова: Шолом-Алейхем, музей, експозиція.

Освещается празднование 150-летнего юбилея классика мировой литературы еврейского писателя Шолом-Алейхема на его родине в г. Переяслав-Хмельницкий на Киевщине.

Ключевые слова: Шолом-Алейхем, юбилей, экспозиция.

Переяславська земля щедра на обдаровані особистості. Вона виплекала багатьох відомих письменників, поетів, художників. У Переяславі народився і класик світової літератури, єврейський письменник Шолом-Алейхем (Соломон Нахумович Рабинович. 02. III.1859 — 13. V.1916).

У Переяславі і на Переяславщині пройшли дитинство і юність Шолом-Алейхема. Тут він зростав, набирився життєвої мудрості, народного гумору серед українських хліборобів та єврейських ремісників. Атмосферою отчого краю просякнута вся його творчість. Зібраний багатий місцевий матеріал про життєвий і творчий шлях славетного земляка: спогади старожилів міста¹, молодшого брата митця Вольфа Рабиновича², збереглися меблі та інші речі з батьківського будинку. Протягом трьох десятиліть фондова колекція Переяслав-Хмельницького історичного музею поповнювалася творами Шолом-Алейхема різних видань та ілюстрації до них.

Напередодні 120-літнього ювілею нашого земляка виникла потреба створити музей Шолом-Алейхема, який і був відкритий 10 вересня 1978 р. Це був перший у Європі музей видатного письменника. Ініціатором його створення став Михайло Іванович Сікорський — директор історичного музею (із 1979 р. — Переяслав-Хмельницького державного історико-культурного заповідника, а з 1999 р. — Національного історико-етнографічного заповідника “Переяслав”). Цю ідею підтримали як єврейські, так і українські письменники та художники. Серед них Григорій Полянкер, Микола Бажан, палкий шанувальник творчості Шолом-Алейхема Абрам Чубинський³.

21.05.2007 р. вийшов Указ Президента України № 428 “Про відзначення 150-річчя від дня народження Шолом-Алейхема”. Планувалося створення у Переяславі меморіального центру Шолом-Алейхема та встановлення пам’ятника на батьківщині письменника. Влітку 2008 р., в ході підготовки до ювілею Шолом-Алейхема, проведено реекспозицію музею.

Музей знаходиться в приміщенні пам’ятки народної архітектури будинку XIX ст., у трьох кімнатах якого розміщена експозиція. У музеї відтворено інтер’єр вітальні батьківського будинку, де представлені унікальні експонати: дерев’яне ліжко, комод, шафа, буфет, стіл, стільці — речі, що оточували майбутнього письменника у дитинстві. Тора, мезуза, талес, філактерії, кіпа, ермолка — культові предмети, які супроводжували віруючих євреїв упродовж життя. Привертають увагу родинні світлини, свідоцтво про закінчення повітового училища.

В одній із кімнат відтворено кабінет батька письменника, у якому любив засиджуватись малим Шолом. Саме у кабінеті батька 14-річний юнак написав перші твори: “Дочка Сіона”, “Єврейський Робінзон Крузо” та склав словник лайок і прокльонів мачухи — “Мачушин лексикон”.

У найбільшій кімнаті висвітлений життєвий та творчий шлях письменника Шолом-Алейхема. Експозиція розкриває такі теми:

- початок літературної діяльності;
- родина Шолом-Алейхема;
- літературне оточення;
- Шолом-Алейхем — драматург;
- останні роки життя;
- літературна та епістолярна спадщина;
- вшанування пам’яті.

Єврейська рада України
Національний історико-етнографічний заповідник
“Перяслав”

До 150- річчя від дня народження
Шолом-Алейхема

Поети — видатному сину України

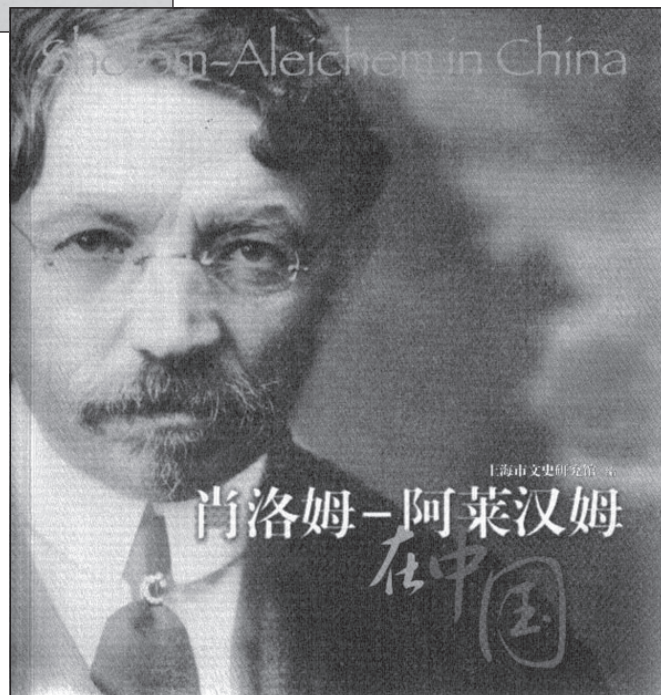
Збірка віршів

Київ · 2009

Збірка віршів “Поети — видатному сину України”, випущена Єврейською радою України спільно з Національним історико-етнографічним заповідником “Перяслав”

Фотоальбом “Шолом-Алейхем у Китаї”, подарований китайською делегацією музею

В експозиції представлені роботи художників М. Горшмана, Є. Вассермана, Г. Інгера, З. Толкачова, Е. Кравцова, родинні світлини, його листи до рідних: брата Вольфа Рабиновича, зятя Ісаака Берковича, онуки Бел Кауфман, які знайомлять нас із талановитою родиною Рабиновичів.

Від 9 грудня 2008 р. видане розпорядження № 1575 Київської обласної адміністрації “Про відзначення у Київській області 150-річчя від дня народження Шолом-Алейхема”. І в тому числі, план заходів по відзначенню ювілею у Переяславі. На базі ДПУ імені Григорія Сковороди провести Міжнародну науково-практичну конференцію “Постать Шолом-Алейхема в українському та світовому контексті”; організувати та провести урочистості з нагоди 150-річчя від дня народження письменника; вивчити питання та внести пропозиції щодо створення у м. Переяславі-Хмельницькому Меморіального центру Шолом-Алейхема; виготовити та встановити у м. Переяславі-Хмельницькому пам’ятник Шолом-Алейхема.

Святкування 150-ї річниці з дня народження письменника розпочалися 26 лютого 2009 р. на малій батьківщині Шолом-Алейхема в Переяславі-Хмельницькому. З успіхом пройшла конференція “Постать Шолом-Алейхема в українському та світовому контексті” у ДПУ імені Григорія Сковороди, куди завітало чимало гостей, учасників конференції. Науковці НІЕЗ “Переяслав” підготували та продемонстрували фотовиставку “Шолом тобі, славетний наш земляче”. Після пленарного засідання відбулося покладання квітів до пам’ятного знаку, де знаходився будинок батьків Шолом-Алейхема, та до постаменту, де в майбутньому планується встановити пам’ятник письменнику у міському парку. Потім учасники конференції відвідали музей Шолом-Алейхема і продовжили святкування у актовій залі університету урочистостями та святковим концертом.

В день народження письменника 2 березня 2009 р. у музеї Шолом-Алейхема НІЕЗ “Переяслав” молоді члени єврейської організації

“Хесед” відзначили ювілей митця: читали уривки із творів Шолом-Алейхема, співали єврейських пісень, а на завершення запалили 150 свічок біля великого торта. Представники цієї організації із Ізраїлю подарували музею DVD та висловили бажання співпрацювати.

До ювілею Шолом-Алейхема Єврейська рада України спільно з Національним історико-етнографічним заповідником “Переяслав” випустили збірку віршів “Поети — видатному сину України”⁴, до якої увійшли твори 42 поетів. Авторів збірки — людей різного поетичного обдарування і майстерності, визнаних та аматорів, різних національностей, різного віку та різної статі — об’єднує любов до Шолом-Алейхема і його творчості.

Твори класика єврейської літератури перекладено на десятки мов народів світу. Переяславцям же особливо цікаві і дорогі книги: “З ярмарку” та “Хлопчик Мотл”, у яких змальовані Переяслав та його мешканці.

За 30 років існування музею відвідали тисячі шанувальників письменника з різних країн світу. У 1999 р. тут побували онуки письменника Шервін та Бел Кауфман, які проживають у Нью-Йорку. Бел Кауфман — єдина із великої родини Шолом-Алейхема, яка пам’ятає свого дідуся.

У квітні 2009 р. музей відвідала китайська делегація, яку очолював професор Шанхайського інституту історії і культури Яо І-ень, який 50 років перекладає твори Шолом-Алейхема китайською мовою. Він був у захваті від побаченого. Його цікавило абсолютно все, а особливо речі з батьківського будинку, світлини Переяслава середини XIX ст. Не байдужим залишився професор до книги “З ярмарку” китайською мовою, яка експонується у музеї. Делегація подарувала музею прекрасно виконаний та багато ілюстрований фотоальбомом “Шолом-Алейхем у Китаї”⁵, випущений до 150-річного ювілею письменника. І хоча Шолом-Алейхем ніколи не був у Китаї, там його творчість добре знають, часто перевидають його твори.

Джерела та література

- 1 Бала. Оповідання старих людей про великого народного письменника // Колективіст Переяславщини. — 14 лютого 1939 р.
- 2 Захарчук Н. Спогади Веєка Рабиновича // “Наdejда” березень, 2000.
- 3 Захарчук Н. На батьківщині письменни-

ка. Народження музею // “Єврейские вести” № 3–4 1999.

- 4 Поети — видатному сину України. Збірка віршів. (Упорядник Ілля Левітас). — Київ, 2009. — 82 с.

- 5 Yao Yi-en. Sholom Aleichem in China. — Shanghai, 2009.

Nina Zakharchuk

**Sholom Aleykhem and pereyaslavshchina
(to 150 anniversary of classic of Jewish literature)**

The celebration the 150-th anniversary of birthday the classic of the world literature the Jewish writer Sholom Aleichem on his birthplace town Pereyaslav is shown in the article

Key words: *Sholom Aleichem, museum, exposition, literary production, exhibit.*

